

Олександр Демарьов

ВИПАДКОВІ ОПОВІДАННЯ

Збірка оповідань

Київ

УДК 821.161

Д30

Демарьов Олександр

Д30 Випадкові оповідання : збірка оповідань.

Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 174 с.

ISBN 78-617-520-641-6

У збірку оповідань, написаних упродовж п'яти років, входять двадцять історій, різних за стилем і темами. Тут і дитячі враження, і спогади, й оповіді про дітей, новели про місто, сільські історії, ескізи з воєнного часу. Ця збірка називається «Випадкові оповідання», бо кожна з історій, взята окремо, справді випадкова. Та в сукупності ці шматочки дійсності складають картину життя. І не так важливо, про кого ці історії, де відбулися й чи відбулися насправді, бо, зрештою, вони завжди про людей: що живуть як уміють і вивчають світ, який мають.

УДК 821.161

ISBN 78-617-520-641-6

© Демарьов О., 2023

© Видавництво Ліра-К, 2023

*Ернесті
й іншим португальським
друзям – з любов'ю*

Садок

Костю обов'язками не перевантажували: двічі на день рвати бур'ян для свиней, вряди-годи прополоти грядки, поливати їх і на додачу допомогти викопати картоплю. От і виходило, що літні канікули тягнулися довго-довго, вдома – нічого цікавого, а гуляти «десь там» батьки ще не дозволяли. Так щороку. Куди себе подіти? Картоплю вже викопали, дорослих свиней перед першим вересня, аби заробити грошей, продали, грядки давно висохли, тож лишалося тільки читати й грати на фортепіано.

А що таке читати влітку? Це каторга. Костя й не читав. А грати на фортепіано? Це пекло, від якого Костя тікав у садок, а якби міг утекти подалі, то давно зробив би це.

У Костиному садку росли чотири яблуні, груша й горіх. Наймолодшому дереву було років із п'ятдесят, а Кості трохи більше десяти, але це був його сад – і нічий більше. Всі це знали й ніхто не був проти. Діла нікому до того саду не було. Двічі на рік його турбували дорослі: аби яблука обірвати і щоб листя згребти й спалити. Сестри Костині

туди теж не приходили, бо гралися на подвір'ї – на своїй території.

Млів серпень. Яблуні розкидали під ноги яблука, вітер пішов у цікавіші місця, листя мовчки дивилося в землю. Сад згори пишно зеленів, прикриваючи тінню витоптану землю. Особливо потоптано було під горіхом – не тому, що на нього зручно було залазити, і не тому, що одна його гілка особливо підходила для сидіння. На горіх Костя залазив рідко, але стояв під ним вечорами, а то й посеред дня, і дивився на сусідський двір.

Що ближче до першого вересня, то довше він підпирав стовбур. Усі вже лягали спати, а він собі стояв. Бувало, і вночі виходив до того горіха, а якщо не виходив, то обов'язково виглядав у вікно, щоб пересвідчитися, чи не стоїть у сусідському дворі машина. Ніякої машини там не було, та Костя щоранку прокидався, сподіваючись, що відтоді, як він дивився востаннє, все змінилося. Та ні. Лисий двір, із погребом посередині, тільки горбився під сліпим сонцем, якому все одно кого палити.

«Не приїхала, – думав Костя. – Вчора не приїхала. Вже не приїде. У школу через три дні, не встигне».

Мама по черзі водила дітей на ринок, щоби купити одяг, удома з'явилася гора зошитів, ручок, обкладинок, кілька пачок пластиліну, фарб та іншого шкільного приладдя.

«Уже не цього року, точно не встигне». Костя майже перестав сподіватись, і все ж таки виходив до того горіха, притулявся до його гладенької кори й чекав.

Двір, у який так уперто заглядав Костя, належав дідові Адаму і його дружині, Лукії. Обом було вже під сотню років. Баба Лукія щодня виходила надвір, поралася по господарству, просто сиділа на ганку. Діда Адама Костя бачив усього два рази, хоча жив тут від самого народження. Старі не могли про себе потурбуватися самі, до них майже щодня хтось приходив. То діти, то онуки, а бувало, й тато Костин виконував у них якусь роботу.

Рік тому Костя вперше побачив красиву червону машину на тому лисому подвір'ї. Малога послали по воду й наказали принести пів відра, але не більше, щоб не надірватися. Криниця була одна на два подвір'я і стояла якраз на межі. Він узяв відро й вийшов із хати.

На подвір'ї старих сусідів було напрочуд голосно й весело. Хлопчик відпустив корбу й легенько притиснув долонею дерев'яну колоду, з якої розмотувався ланцюг. Відро летіло вниз і плюхнулось би об дно, якби по воду пішов новачок. Та Костя – досвідчений боєць – вчасно натиснув на колоду так сильно, що відро повисло над самісіньким джерелом і плавно опустилося в нього. За ті кілька секунд, що вода набиралася у відро, він озирнувся навкруги і побачив, як йому махали незнайомі люди. Він

кивнув у відповідь, а далі, не знаючи, що сказати, відвернувся і рвучко закрутив корбу. Що вище піднімалося відро, то швидше він крутив, і до того захопився, що ледь не намотав відро на колоду.

Позаду хтось засміявся. Костя зніяковів і, не озираючись, став гадати, хто це. Так він зовсім забув про корбу. Вона під вагою відра прокрутилася, й ручка вдарила хлопчика по пальцях.

– Ай, – скрикнув, схопивши ручку.

Тепер позаду ніхто не сміявся. Костя підтягнув відро, поставив його на лавку, зібрався з духом і вилив половину в ту посудину, що приніс із собою, поставив відро на лавку. Лиш тепер обернувся.

Біля старого й облізлого погребця стояла дівчинка, вбрана в ошатну сукенку. Вона то усміхалася, то витріщалася, то переступала з ноги на ногу.

– Привіт, я Кароліна, – промовила вона з якимось дивним акцентом.

Костя стояв ні в сих ні в тих.

– При... – прокашлявся, – привіт.

Тоді рвучко вхопив відро, підняв його й побіг до дому. Пробіг так кілька кроків, потім розвернувся і, дивлячись убік, кудись туди, в далечінь, підійшов до криниці й долив решту води. Підняв обома руками повне відро і поніс його поперед себе. Ні, це не він ніс відро, а воно тягнуло його вперед. Жодного разу не оглянувся аж до самого ганку, та зрештою не втерпів і повернув голову в бік погребця.

ба. Дівчинка іще стояла там і, побачивши, що новий знайомий озирнувся, помахала рукою. Костя не став махати у відповідь, а рішуче зайшов у хату.

– Хто то? – спитав тато у Кості.

– Я не знаю.

Батько знизав плечима і вийшов надвір. Костя крізь вікно побачив, як він підійшов до незнайомців, привітався з усіма, потиснув руки. Про щось поговорили, посміялися. Тато вказав на вікно, просто на те, в яке витріщався Костя. Усі голови враз розвернулися до нього. Костя швидко сховався, але все ж його помітили.

Він так і сидів під вікном, не наважуючись визирнути, як у хату зайшов батько.

– Костянтине! Витріщатись у вікно негарно.

– Я знаю.

– І я знаю, тому й не витріщаюсь. А тебе запрошує погратися Кароліна. Це правнучка діда Адама. Вона з Румунії.

Костя став гратися з Кароліною. Спочатку це були дуже короткі ігри, доволі одноманітні. Діти стояли вдвох у садку, Костя показував, як він уміє лазити по деревах. Кароліна показала, що вміє сидати на шпагат.

– А як у вас там жити?

– Де «там»?

– Ну, там, звідки ти.

– Нормально.

– Ясно.

Так закінчилася їхня перша серйозна розмова.

Наступного дня мама висварила Костю за те, що він ходить у брудному одязі. Примусила одягти картату сорочку. Сорочка була дуже тонка й світла, але Кості все одно було спекотно. Він ніяк не міг визначитися, чи заправляти її в штани, чи носити навипуск. Весь день то заправляв, то діставав. І рукава: чи їх підкочувати, чи ні? А верхній гудзик – із ним що робити?

Намучився він із тією сорочкою, а Кароліна й слова не сказала про неї.

Увечері Костя пішов рвати бур'ян для поросят. Кароліна захотіла піти з ним. Хлопець дуже соромився, що має займатись таким ділом у присутності дівчини, рвав ширицю, як інтелігент, боявся забруднитись. Нахилився повільно, поважно, ставав на одне коліно. Кароліна, навпаки, взявшись допомагати, вимазалася геть уся.

Костя пішов у сарай викинути бур'ян, дівчинка пішла за ним.

– І що ти тут цікавого знайшла?

– Не знаю, просто цікаво.

«Справді, – думав Костя пізно ввечері, намагаючись заснути. – Це може бути цікаво. Вона ж цього в своїй Румунії не бачила. Що там ті цигани бачили?»

Він знав, що цигани живуть у Румунії. В нього на вулиці іноді з'являлися цигани, щось продавали, щось купували. Мама їх у двір не пустила жодного разу. Тато розповідав, що цигани люблять красти й не вмюють трудитись. Костя із сестрами дуже боялися, що їх украдуть, тому, забачивши цигана, переходили на інший бік вулиці й ховали руки в кишені – щоб цигани не побачили ліній на їхніх долонях.

Кароліна зовсім не схожа на циганку. Шкіра в неї біла-біла, очі великі, світлі, волосся русе. Точно! У неї ж родичі – наші... Заснув Костя і бачив уві сні добрих, ласкавих циган зі світлим волоссям.

Ранок Костя провів із Кароліною. Потім навіть обідав у баби Лукії, з усіма її родичами. Мама Кароліни насипала йому салату, налила соку, знай розпитувала, чим він займається, що любить робити.

Костя тримався достойно.

– Я ходжу в музичну школу, люблю читати, у футбол граю, вдома допомагаю.

– У музичну? А на чому ти граєш?

– На піаніно.

– Ого! А заграєш нам?

Костя зам'явся. Він забув за літо всі варіації, сонатини й етюди. Либонь, тепер і гами зіграти не зможе. Скільки йому мама нагадувала, щоб він сів за синтезатор, а він? Не сідав.

– Добре, я пізніше зіграю.

Прийшов додому і почув, що мама збиралася йти до дідуся по молоко.

– Я піду. Уже зараз.

І він пішов. Просидів там до вечора. І дуже радів, що в нього є причина не грати перед Кароліною.

Повернувся додому, коли вже було темнувато. Поставив молоко на кухні й одразу вийшов у садок.

Сусіднє подвір'я стояло порожнє. Ніякої машини на ньому не було.

Костя відчув, що став часто дихати. Часто й голосно.

Він підійшов до тата, який куриє на веранді.

– Тату, а що там дід Адам?

– А що з ним?

– Ну, в нього все нормально?

– А чого ж має бути ненормально? Старий тільки – одна біда.

– Добре.

– Що доброго? – засміявся батько. – А чого питаєш?

– Так, просто. Він і правда старий.

Костя повернувся у садок. Може, погано подивився? Може, машина в гаражі? Але в сусідів немає гаража. Хлопчик виліз на дерево й оглянув сусідський двір. Через темряву вже нічого не міг розгледіти.

Спустився, забіг у хату, знайшов татову запальничку з ліхтариком і знову вибрався на горіх.

Він світив ліхтариком, але світло не діставало чужого двору. Ліхтарик слабенький.

Зітхнув, повернувся в хату.

Зранку прокинувся й одразу кинувся до вікна. Нічого не змінилося.

За сніданком усе-таки наважився й запитав у мами, чого так тихо у діда Адама.

– Так усе, кінець, поїхали гості.

– Куди?

– Додому, в Румунію. А ти що, не встиг попрощатися?

– З ким? – злякано спитав Костя.

Мама подивилася йому в очі, зітхнула і погладила його по голові. Притулила до себе.

Костя вийшов із хати, сів на велосипед і поїхав на південь, у напрямку Румунії.

Проїхав так кілометрів два-три, доїхав аж до центру, а тієї червоної машини не побачив.

– Отже, повернуться наступного року, – сказав собі Костя.

Він розвернувся й поїхав додому, уявляючи, що скаже Кароліні через рік.